

**EWOLUCJA I ZNACZENIE
PORTÓW MORSKICH
W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ**

Eugeniusz Gostomski
Tomasz Nowosielski

**EWOLUCJA I ZNACZENIE
PORTÓW MORSKICH
W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ**

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2021

Recenzent
dr hab. Ryszard Miler, prof. WSB

Redaktor Wydawnictwa
Jerzy Toczek

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Fotografia na okładce
Tomasz Nowosielski

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
i Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-223-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

Spis treści

Wstęp	9
1. Pojęcie i klasyfikacja portów morskich	13
1.1. Definicja portu morskiego	13
1.2. Infrastruktura i suprastruktura portowa	18
1.3. Klasyfikacja portów morskich na świecie	21
1.4. Funkcje portów	26
1.4.1. Klasyfikacja funkcji portów	26
1.4.2. Funkcja transportowa i przeładunkowa portów	28
1.4.3. Funkcje handlowe portów morskich	28
1.4.4. Funkcja logistyczno-dystrybucyjna	29
1.4.5. Funkcja przemysłowa portów	32
1.4.6. Funkcja społeczno-cywilizacyjna portów	33
1.4.7. Funkcja administracyjno-polityczna portów morskich	34
1.5. Miejsce portów w naukach ekonomicznych	34
2. Historia portów morskich w Europie	37
2.1. Rozwój portów morskich w czasach antycznych	37
2.2. Porty w czasach średniowiecza	39
2.3. Ewolucja portów morskich w czasach nowożytnych	42
2.4. Zarys historii wybranych portów w Europie	43
2.4.1. Historia portu w Rotterdamie	43
2.4.2. Historia portu w Londynie	44
2.4.3. Historia portu w Hamburgu	45
2.4.4. Geneza i etapy rozwoju portu w Gdańsku	46
2.4.5. Zarys historii portu w Gdyni	50
2.4.6. Historia portu w Rydze	54
2.4.7. Historia portu w Pireusie	56
3. Ewolucja gospodarki portowej w krajach Unii Europejskiej w XXI wieku	59
3.1. Statystyczny obraz portów w krajach Unii Europejskiej	59
3.2. Sektor portów morskich w Polsce	64
3.3. Wpływ konteneryzacji na funkcjonowanie portów w krajach Unii Europejskiej	69
3.4. Cztery generacje rozwoju portów	72

3.5. Wyzwania dla portów w krajach Unii Europejskiej	73
3.6. Polityka portowa Unii Europejskiej	76
4. Finansowanie portów morskich w krajach Unii Europejskiej	79
4.1. Składniki rzeczowe portów	79
4.2. Modele finansowania inwestycji portowych	82
4.3. Pomoc publiczna jako forma finansowania inwestycji portowych w krajach unijnych	84
4.4. Środki z budżetu UE na finansowanie inwestycji portowych	86
4.5. Finansowanie przedsiębiorstw portowych kapitałem własnym i kredytami	91
5. Specyfika rynku usług portów morskich	93
5.1. Pojęcie rynku usług portowych	93
5.2. Popyt na usługi portowe	94
5.3. Podaż usług portowych	97
5.4. Opłaty za korzystanie z usług portowych	98
5.5. Regulacje unijne rynku usług portowych	101
6. Charakterystyka podstawowych usług portowych	105
6.1. Rodzaje usług portowych	105
6.2. Usługi na rzecz statku i innych środków transportu uczestniczących w obrocie portowym	107
6.2.1. Udostępnianie infrastruktury portowej statkom	107
6.2.2. Usługi pilotowe	108
6.2.3. Usługi holownicze	109
6.2.4. Usługi cumownicze	110
6.2.5. Sztauowanie i trzymowanie ładunków na statku	111
6.2.6. Zaopatrywanie statków w paliwo, energię elektryczną i wodę	112
6.2.7. Usługi shipchalerskie	113
6.2.8. Czyszczenie ładowni statków oraz odbiór odpadów ze statku i pozostałości ładunkowych	113
6.2.9. Usługi portowe na rzecz innych środków transportu	114
6.3. Usługi na rzecz ładunków	115
6.3.1. Usługi przeładunkowe	115
6.3.2. Składowanie towarów w porcie morskim	117
6.3.3. Transport wewnątrzportowy i manipulacje ładunkowe	118
6.3.4. Kontrola jakościowa i ilościowa ładunków w portach	119
6.4. Usługi portowe na rzecz marynarzy i pasażerów statków	121
6.4.1. Usługi portowe na rzecz marynarzy	121
6.4.2. Usługi na rzecz pasażerów uczestniczących w podróżach morskich	123

7. Praca w portach morskich	125
7.1. Ewolucja zapotrzebowania na pracowników w portach morskich	125
7.2. Struktura zatrudnienia w portach morskich	126
7.3. Zawody charakterystyczne dla gospodarki portowej i stawiane im wymagania	131
7.4. Wpływ rozwoju technologii informacyjnej i automatyzacji na zatrudnienie w sektorze portowym	133
8. Ochrona środowiska naturalnego w portach morskich	135
8.1. Rodzaje zanieczyszczeń ekologicznych w portach	135
8.2. Aspekty prawne ochrony portów przed zanieczyszczeniami	137
8.3. Działania polskich portów na rzecz ochrony środowiska naturalnego	139
9. Działalność marketingowa w portach morskich	143
9.1. Potrzeba działań marketingowych w przedsiębiorstwach portowych	143
9.2. Zarządzanie marketingowe na rynku usług portowych	144
9.3. Funkcjonowanie służb marketingu na przykładzie portu hamburskiego	149
9.4. Wykorzystanie technologii cyfrowej w działalności marketingowej portu w Rotterdamie	150
9.5. Instytucje samorządowe i międzynarodowe wspierające działalność portów morskich	152
10. Digitalizacja gospodarki portowej	157
10.1. Istota, ogólne przyczyny i korzyści z digitalizacji	157
10.2. Konieczność digitalizacji gospodarki portowej	159
10.3. Przykłady inteligentnych portów w Europie	161
10.4. Port w Rotterdamie jako wiodący w Europie smart port	162
10.5. Digitalizacja pracy portu w Hamburgu	164
11. Charakterystyka wybranych portów europejskich	165
11.1. Port w Rotterdamie	165
11.1.1. Warunki naturalne i potencjał eksploatacyjny portu w Rotterdamie	165
11.1.2. Organizacja portu w Rotterdamie	167
11.1.3. Wielkość i struktura obrotu portowego w Rotterdamie	168
11.2. Port w Antwerpii	170
11.2.1. Uwarunkowania naturalne i potencjał eksploatacyjny portu w Antwerpii	170
11.2.2. Działalność portu w Antwerpii	172

11.3. Port w Hamburgu	177
11.3.1. Warunki naturalne i potencjał przeładunkowy portu w Hamburgu	177
11.3.2. Działalność portu w Hamburgu	180
11.4. Port w Marsylii-Fos	183
11.4.1. Położenie geograficzne i potencjał ekonomiczny portu w Marsylii-Fos	183
11.4.2. Działalność portu Marsylia-Fos	185
11.5. Port w Kłajpedzie	188
11.5.1. Warunki naturalne i możliwości eksploatacyjne portu w Kłajpedzie	188
11.5.2. Działalność portu w Kłajpedzie	191
11.6. Port w Algeciras	193
11.6.1. Podstawowe informacje o porcie Algeciras	193
11.6.2. Działalność portu w Algeciras	194
11.7. Port w Trieście	196
11.7.1. Położenie geograficzne i potencjał eksploatacyjny portu w Trieście	196
11.7.2. Działalność portu w Trieście	199
11.8. Port Gdańsk	201
11.8.1. Warunki naturalne i potencjał eksploatacyjny portu w Gdańsku	201
11.8.2. Działalność portu Gdańsk	204
11.9. Port w Gdyni	205
11.9.1. Warunki naturalne i potencjał eksploatacyjny portu w Gdyni	205
11.9.2. Działalność portu w Gdyni	208
11.10. Zespół portów Szczecin i Świnoujście	209
11.10.1. Warunki naturalne i potencjał eksploatacyjny portu w Szczecinie	209
11.10.2. Warunki naturalne i potencjał eksploatacyjny portu w Świnoujściu	214
11.10.3. Działalność zespołu portowego Szczecin i Świnoujście	216
Zakończenie	219
Bibliografia	225
Spis tabel i rysunków	235